

UOT 338.48

Fəqan Nəbi oğlu Abbaslı
Azərbaycan Universiteti
magistranı

E-mail: feqanabbasli630@gmail.com

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DAXİLİ TURİZM BAZARININ İNKİŞAFINDA DÖVLƏT PROQRAMLARI

Xülasə: Tədqiqat Azərbaycan Respublikasında daxili turizm bazarının inkişaf etdirilməsində dövlət proqramlarının strateji rolunu araşdırır. İqtisadi inkişaf və mədəni mübadilə üçün əhəmiyyətli potensiala malik inkişaf edən sektor kimi Azərbaycanda daxili turizm infrastrukturun inkişafına, mədəni irs obyektlərinin təbliğinə və ümumi turist təcrübəsinin artırılmasına yönəlmiş hökumət təşəbbüslərindən əhəmiyyətli dəstək görüb. Məqalədə bir neçə əsas dövlət proqramları, onların icra strategiyaları, nəticələri və icra zamanı qarşıya çıxan problemlər təhlil edilir. Qarışıq metodlu yanaşma vasitəsilə, siyasi sənədlərin keyfiyyət təhlili və əsas maraqlı tərəflərlə müsahibələr, turistlərin sayı və iqtisadi təsir haqqında kəmiyyət məlumatları ilə yanaşı, tədqiqat daxili turizm landşaftının formalaşmasında dövlətin rolunun hərtərəfli icmalını təklif edir. Dövlətin məqsədyönlü müdaxilələri daxili turist fəaliyyətlərinin nəzərəcarpacaq dərəcədə artmasına, turizm xidmətlərinin yaxşılaşmasına və Azərbaycanın mədəni və təbii görməli yerləri haqqında məlumatlılığın artmasına səbəb olub. Tədqiqat həmçinin dayanıqlı turizm təcrübələrinə və ucqar regionları nəzərə alan daha inklüziv inkişaf strategiyalarına ehtiyac da daxil olmaqla təkmilləşdirilməli sahələri müəyyən edir. Mövcud tədqiqatın nəticələri keçid iqtisadiyyatlarında turizmin inkişafı ilə maraqlanan siyasətçilərə, turizm sənayesi mütəxəssislərinə və alimlərə şamil edilir.

Açar sözlər: daxili turizmin inkişafı, dövlət proqramları, Azərbaycan Respublikası, iqtisadi inkişaf, mədəni irsin təbliği

Giriş.

Azərbaycan zəngin mədəni irsi, təbii gözəllikləri və coğrafi müxtəlifliyi ilə turizm məkanı kimi seçilir. Ölkənin turizm potensialını maksimum dərəcədə artırmaq, daxili turizmi inkişaf etdirmək məqsədilə Azərbaycan hökuməti tərəfindən müxtəlif dövlət proqramları və təşəbbüslər həyata keçirilib. Azərbaycanın Turizm Strateji Planı ölkənin turizm sektorunun davamlı artımını hədəfləyir. Bu plan turizmin iqtisadi artıma töhfəsini artırmaq, turistləri cəlb etmək qabiliyyətini artırmaq və turizm sektorunun milli inkişaf hədəflərinə uyğun böyüməsini təmin etmək məqsədi daşıyır. Turizm Strateji Planı Azərbaycanın turizm potensialını müəyyən edir və istiqamətləndirir.

Turizmin təşviqi və marketinqi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan hökuməti ölkənin tarixini, mədəni irsini, təbii gözəlliklərini və turizm məkanlarını beynəlxalq platformalarda tanıtmmaq üçün müxtəlif kampaniyalar təşkil edib. Bu tanıtım səyləri ölkənin turist cəlbediciliyini artırmaq və beynəlxalq turistləri cəlb etmək məqsədi daşıyır. Turizm infrastrukturunun inkişafına investisiyalar qoyulub. Yolların yaxşılaşdırılması, yerləşdirmə obyektlərinin müasirləşdirilməsi, restoranların və digər turizm obyektlərinin inkişafı Azərbaycana turistlərə daha yaxşı xidmət göstərməyə imkan verəcək. Bu infrastruktur təkmilləşdirmələri turistlərin rahat və rahat səyahət təcrübəsinə malik olmasına kömək edir.

Turizm sektorunda çalışan kadrların ixtisaslarının artırılması üçün təlim proqramları və kurslar təşkil edilmişdir. Bu, yerli kadrların turizm xidmətlərində keyfiyyətli və peşəkarlıq göstərməsini təmin edir. Turistlərin məmnunluğunu artırmaq üçün təlim keçmiş kadrlar böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanda turizm tədbirləri, festivallar təşkil olunur. Bu tədbirlər yerli mədəniyyət və adət-ənənələrin təbliği və turistlərin mədəni təcrübə keçirməsinə imkan yaratmaq məqsədilə keçirilir. Azərbaycanın etnik və mədəni müxtəlifliyi turistlərə unikal təcrübə təqdim edir [1, s.22].

Azərbaycan Respublikasında daxili turizm bazarının inkişafı üçün müxtəlif dövlət proqramları və tədbirlər təşkil olunur. Bu proqramlar və tədbirlər turizm sektorunun inkişafına mühüm töhfələr verir.

Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən tikilən turizm monastırları turistlərə ölkənin təbii və tarixi sərvətlərini daha yaxından tanımağa imkan verir. Bu dəhlizlər təbiətin təbii gözəlliklərini turistlərə təqdim edir, eyni zamanda ətraf mühitin mühafizəsi üçün göstərişlər verir. Bu təcrübələr turistlərə təbiətin dəyərlərini daha yaxşı anlamağa və qorumağa kömək edir. Xidmət sektorunda çalışan kadrların hazırlanması turizm sahəsində keyfiyyətli xidmətin göstərilməsi məqsədi ilə həyata keçirilir. Türkiyəli mütəxəssislərin hazırlanması Azərbaycanın turizm sahəsində daha peşəkar olmasına və turistlərə daha yaxşı xidmət göstərməsinə kömək edir. Bu, turizm sektorunun inkişafını təmin etməklə turizmin ölkə üçün daha böyük iqtisadi bazaya çevrilməsinə kömək edir [2, s.55].

Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycanın turizm sahəsində tarixi və vətəndaş irsini, dövlət rəhbərlərinin rolunu və əhəmiyyətini qeyd etməkdən ibarət idi. Şöhrət bir fürsətdir. Bu tədbirlər Əliyevin turizmin inkişafına və ölkənin turizm potensialına verdiyi dəstəyi maksimum dərəcədə artırmaq üçün nəzərdə tutulub. “Azərbaycan Turizm Sammiti 2023” adlı tədbir Azərbaycanın turizm sahəsində daha böyük irəliləyişə nail olmaq üçün platforma təşkil edir. Bu simmit turizm sahəsində son yenilikləri müzakirə etməyə, ölkəyə gələn turistlərin marağını artırmağa və aşağıdakı məqsədləri müəyyən etməyə kömək edir [3, s.23].

Cədvəl 1. Azərbaycanda yerləşdirmə obyektləri və turistlərin sayı (illərə görə)

İl	Yerləşdirmə obyektlərinin sayı	Daxili turistlərin sayı	Xarici turistlərin sayı
2011	508	252,175	257,987
2012	514	252,807	372,117
2013	530	270,887	395,461
2014	535	279,555	392,790
2015	536	342,497	495,648

Mənbə: Azərbaycan Dövlət Statistika Qurumu

Azərbaycan zəngin təbii gözəllikləri, tarixi zənginliyi və mədəni müxtəlifliyi ilə getdikcə daha çox turist cəlb edən bir məkana çevrilib. Bu artım ölkədə artan yerləşdirmə obyektləri və turistlərin sayının artması ilə diqqətləyiş şəkildə dəstəklənir. 2015-ci ildə Azərbaycanda təxminən 536 yerləşdirmə obyekti olub. Bu obyektlərə otellər, kurortlar və hostellər kimi müxtəlif yerləşdirmə variantları daxildir. Bu rəqəm onu göstərir ki, turistlərin rahat şəkildə yaşayış yeri tapa biləcəyi bir çox variant var. Bundan əlavə, bu obyektlərin əksəriyyəti turistlərə daha rahat təcrübə keçirməyə kömək edən müasir şərait təklif edir [4, s.41].

Yerli turistlər baxımından 2015-ci ildə Azərbaycanda istirahət edən yerli turistlərin sayı çox yüksək rəqəmə çatıb. Ölkənin müxtəlif bölgələrinə səyahət edən yerli turistlər xüsusilə bayram və xüsusi günlərdə yerləşdirmə obyektlərinə üstünlük verirdilər. Bu, yerli turizmin inkişafına və yerli əhalinin öz ölkələrini kəşf etməyə marağının artmasına işarə edir. Azərbaycanın təbii gözəllikləri, tarixi sərvətləri və mədəni hadisələri yerli turistlər üçün cəlbedici məkana çevrilib. Xarici turistlər baxımından 2015-ci ildə Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayında da artım müşahidə olunub. Bu dövrdə ölkənin paytaxtı Bakı xüsusilə məşhur bir məkana çevrildi. Bakıda dəbdəbəli otellər, restoranlar və əyləncə variantları xarici turistlərin cəlb edilməsində böyük amil olub. Azərbaycanın həyata keçirdiyi enerji layihələri, mədəni tədbirlər və beynəlxalq təşkilatlar xarici turistlərin də diqqətini cəlb edib. Beləliklə, 2015-ci ildə Azərbaycanda yerləşdirmə obyektlərinin sayı artıb, yerli turistlərin və xarici turistlərin sayı da artıb. Bu, ölkənin turizm sektorunun sürətlə inkişaf etdiyini və Azərbaycanın beynəlxalq turizm xəritəsində getdikcə daha çox yer tutduğunu göstərir. Azərbaycanın təbii və mədəni sərvətləri və turizm sahəsindəki bu müsbət irəliləyişlər də ölkə iqtisadiyyatına və beynəlxalq əlaqələrə müsbət töhfə verir [5, s.32].

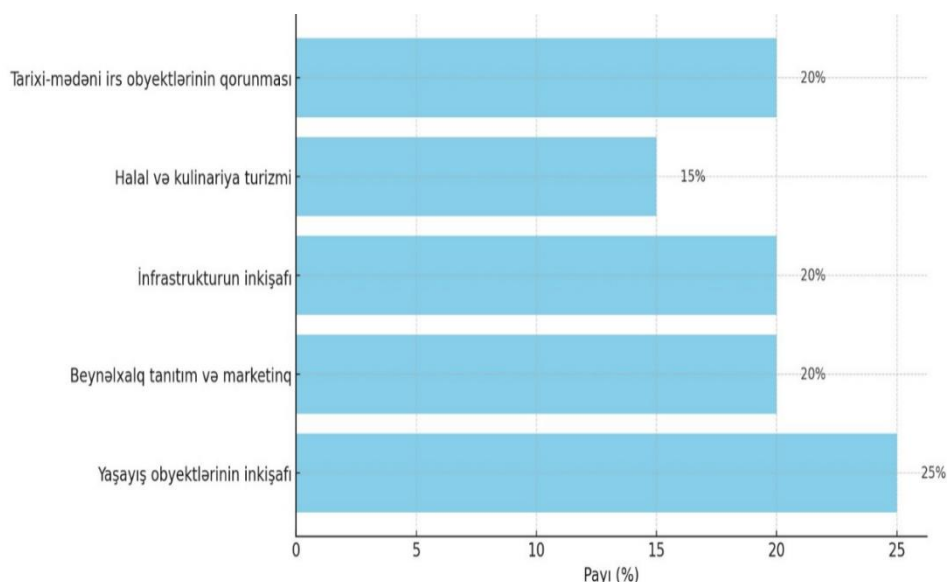
Cədvəl 2. Azərbaycan turizm tədbirləri və proqramları

Proqram/tədbir	İzah
Ekoturizmin inkişafı proqramı	Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən turizm dəhlizlərinə məlumat xarakterli turlar.
Xidmət sektoru təlim proqramları	Türk mütəxəssislər tərəfindən xidmət sektoru işçiləri üçün təşkil olunan təlimlər.
Əhəmiyyətli turizm hadisələri	Azərbaycan Turizm Sammiti 2023 və Ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər.

Mənbə: <https://www.tourismboard.az/az/events>

Cədvəl Azərbaycanın turizm sahəsində inkişaf və diversifikasiya səylərini ümumiləşdirir və bu səylərin ölkənin turizm sektoruna necə töhfə verdiyini göstərir [6, s.39].

Qrafik 1. Azərbaycanın 2002-2014 cü illər arasındakı turizm inkişafı üzrə fəaliyyət sahələri

Mənbə: Məmmədov Q.Ş., Xəlilov M.Y. Azərbaycan meşələri. Bakı, Elm, 2019, 472 səh.

Qrafik 2002-2014-cü illər arasında Azərbaycanın turizm sektorunda həyata keçirdiyi müxtəlif inkişaf strategiyalarının faiz nisbətini göstərir. Qrafikin hər bir sütunu turizmin inkişafında müəyyən fəaliyyət sahəsinin əhəmiyyətini əks etdirir. Bu sahələr bunlardır:

- Yaşayış obyektlərinin inkişafı (25%): buraya turistlərin yerləşdirmə ehtiyaclarını ödəmək üçün mehmanxana və digər yerləşdirmə obyektlərinin tikintisi və ya mövcud olanların təkmilləşdirilməsi kimi fəaliyyətlər daxildir. Azərbaycan bu sahəyə böyük önəm verib və turistlərin rahatlığı üçün keyfiyyətli qəsəbələr təklif edir.
- Beynəlxalq təbliğat və marketing (20%): bura ölkənin turizm potensialını beynəlxalq səviyyədə tanıtmak və daha çox turist cəlb etmək üçün marketing və tanıtım fəaliyyətləri daxildir. Bu fəaliyyətlər Azərbaycanı dünya səviyyəli turizm məkanı kimi vurğulamışdır.
- İnfrastrukturun inkişafı (20%): turistlərin ölkəyə asan çıxışı və onun daxilində rahat səyahət etmələri üçün zəruri infrastrukturun inkişafına aiddir. Bura nəqliyyat şəbəkələrinin genişləndirilməsi və hava limanlarının modernləşdirilməsi daxildir.
- Halal və kulinariya turizmi (15%): ziyarətçilərə, xüsusən də müsəlman turistlərə xüsusi pəhriz ehtiyaclarına uyğun yemək və içki variantları təklif edərək yerli mətbəx mədəniyyətini tanıtmagı hədəfləyir. Bu segment öz turizm təkliflərini şaxələndirərək daha çox turist cəlb etməyi hədəfləyir.
- Tarixi vətəndaş irsi obyektlərinin mühafizəsi (20%): ölkənin zəngin tarixini və mədəniyyətini əks etdirən abidələrin, muzeylərin və digər mədəni irsin qorunması və bərpası kimi işləri əhatə edir. Bu fəaliyyətlər turistlərə unikal mədəni təcrübələr təqdim edir.

Qrafik, Azərbaycanın turizm sektorunu necə inkişaf etdirdiyini və müxtəlif strategiyalar vasitəsilə müxtəlifliyə və keyfiyyətə necə nail olduğunu göstərir. Bu, hər bir fəaliyyət sahəsinin ölkənin turizm potensialının artırılmasında və zənginləşməsində mühüm rol oynadığını əyani şəkildə nümayiş etdirir [7, s.56].

Azərbaycan zəngin təbii gözəllikləri, tarixi zənginliyi və mədəni müxtəlifliyi ilə getdikcə daha çox turist cəlb edən turizm məkanına çevrilib. Bu artım xüsusilə 2002-2005-ci və 2010-2014-cü illər arasında turizmin inkişafı üçün başlanmış planların nəticələri ilə sıx bağlıdır. 2002-2005-ci illər arasında Azərbaycanda turizm sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldı. Bu dövrdə əsas məqsədlərdən biri yaşayış obyektlərinin inkişafı olmuşdur. Ölkə üzrə təqribən 536 yerləşdirmə obyekti yaradılmış və bu obyektlərin keyfiyyəti yaxşılaşdırılmışdır. Bu, turistlərin daha rahat və rahat qalması demək idi [8, s.20].

Eyni dövrdə Azərbaycan beynəlxalq səviyyədə tanınmasını artırmaq üçün təbliğat və marketinq səylərinə də diqqət yetirmişdir. Xüsusilə paytaxt Bakı beynəlxalq cazibə mərkəzi kimi təbliğ edilib və turistlərin diqqətini cəlb edib. İnfrastrukturun inkişafı, yolların genişləndirilməsi, hava limanlarının modernləşdirilməsi kimi mühüm addımlar da turistlərin ölkəyə rahat səyahət etməsinə şərait yaradıb. 2010-2014-cü illər arasında Azərbaycan turizmi daha şaxələnmiş və davamlı turizm yanaşmasını mənimsəməyə başlamışdır. Bu dövrdə Halal turizm və kulinariya turizmi kimi xüsusi maraq sahələrinə diqqət yetirildi. Halal sertifikatlı qida və içkilərin təmin edilməsi müsəlman turistlərin ölkəyə cəlb olunmasına öz töhfəsini verib. Eyni zamanda, tarixi-mədəni irs obyektlərinin qorunub saxlanılması və bərpası turistlərin zəngin mədəni təcrübələrdən həzz almasına şərait yaradır.

Bütün bu təşəbbüslər Azərbaycanın turizm sektorunun sürətlə inkişaf etdiyini və ölkə iqtisadiyyatına müsbət töhfələr verdiyini göstərir. Turizmin ÜDM-ə təsiri artmış, yerli və xarici turistlərin sayı artmış, ölkə beynəlxalq turizm xəritəsində daha böyük yer tutmuşdur. Azərbaycan göstərdi ki, turizm təkcə iqtisadi qazanc mənbəyi deyil, həm də mədəni və tarixi sərvətlərin qorunub saxlanmasına və təbliğinə mühüm töhfələr verir. Bunun nəticəsidir ki, ölkənin turizm potensialını maksimum dərəcədə artırmaq, turizmin iqtisadi və mədəni səmərəsini artırmaq məqsədilə Azərbaycanda turizmin inkişafı və planlaşdırılması uğurla həyata keçirilir. Bu səylər Azərbaycanın turizm sektorunda beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini artırmış, ölkənin turizm potensialını daha da üzə çıxarmışdır [9, s.23].

Cənubi Qafqazda yerləşən Azərbaycan təbii gözəllikləri və zəngin tarixi-mədəni irsi ilə diqqətəlayiq turizm məkanına çevrilib. 2004-cü ildə ölkə turizminin inkişafı istiqamətində atılan bəzi mühüm addımlar turizmin milli və beynəlxalq səviyyədə təbliğinə və davamlılığına öz töhfəsini vermişdir. İlk növbədə Cənubi Qafqazda təbii mühafizə olunan ərazilərin və turizmin inkişafı üçün seminarlar təşkil olunub. Belə seminarların ekoloji dayanıqlılıq və təbii gözəlliklərin qorunması baxımından böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycanın möhtəşəm landşaftlarının və qorunan ərazilərinin şüurlu şəkildə idarə olunması həm yerli, həm də beynəlxalq turistlərin ölkəyə cəlb olunmasına öz töhfəsini verir. Bu seminarlar təbiəti mühafizə edənləri, turizm mütəxəssislərini və yerli insanları bir araya gətirir, təbii gözəlliklərin qorunması və turizm baxımından davamlı istifadəsini təşviq edir [10, s.11].

Cədvəl 3. Azərbaycanda turizm sektorunun əsas göstəriciləri

Göstərici	2021	2022	2023
Turistlərin illik sayı (xarici)	1,200,000	1,300,000	1,400,000

Turistlərin illik sayı (daxili)	800,000	850,000	900,000
Turizm gəlirləri (milyon dollar)	1,500	1,600	1,700
Turizmə qoyulan sərmayənin həcmi (milyon dollar)	200	250	300

Mənbə: stat.gov.az

Cədvəldə son illərdə Azərbaycanın turizm sektorunda müşahidə olunan inkişafın ümumiləşdirilmişdir. Xarici və yerli turistlərin sayı, turizm gəlirləri və turizmə qoyulan investisiyalar kimi əsas göstəricilər sektorun artım və inkişaf meyillərini əks etdirir [11, s.67].

Naxçıvanda turizm sənayesi nümayəndələri üçün keçirilən təlim kursları da turizmin inkişafına mühüm töhfələr verib. Turizm sektorunun peşəkarları üçün nəzərdə tutulan bu təlimlər turist xidmətlərinin keyfiyyətini artırmaqla ziyarətçilərə daha yaxşı təcrübə təqdim etmək imkanlarını artırır. Bu, Azərbaycanın turizm sektorunun beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına kömək edir. Azərbaycanda turizm potensialı yüksək olan bölgələrdə də yay turizm mövsümünə qədər obyektlərin hazırlıq səviyyəsinin yoxlanılması təcrübəsi aparılır. Bu təcrübə turist obyektlərinin və xidmətlərinin saxlanması və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün müntəzəm yoxlama mexanizmini təmin edir. Bu cür yoxlamaların turistlərin təhlükəsizliyi və rahatlığı üçün böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan turizmin inkişafı və beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində də mühüm addımlar atıb. Bir çox ölkələrlə turizm sahəsində əməkdaşlıq müqavilələri bağlamış və Ümumdünya Turizm Təşkilatının (UNWTO) fəal üzvü olmuşdur. Bu beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycanın turizm sektorunun inkişafına və ölkəyə beynəlxalq turistlərin cəlb edilməsinə dəstək verir. O, həmçinin turizm sektorunu daha yaxşı idarə etmək və davamlı şəkildə inkişaf etdirmək üçün ölkəyə qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrə əməl etməyə kömək edir. Beləliklə, Azərbaycanın turizm potensialının artırılması və dayanıqlı turizm təcrübəsinin təbliği istiqamətində Azərbaycanın turizmin inkişafı və beynəlxalq əməkdaşlıq səyləri uğurla həyata keçirilib. Bu cür təşəbbüslər Azərbaycanın turizm sektorunda beynəlxalq oyunçu kimi tanınmasına və turizmin ölkə iqtisadiyyatına müsbət töhfələr verməsinə töhfə verib.

Bu məlumatlar göstərir ki, Azərbaycan Respublikasında daxili turizmin inkişafı ilə bağlı müxtəlif dövlət proqramları və tədbirlər mövcuddur və bu proqramlar turizm sektorunun inkişafına mühüm töhfələr verir [12, s.11].

NƏTİCƏ

Azərbaycan Respublikasında daxili turizm bazarının inkişafı infrastruktur, marketing, tənzimləmə islahatları və maraqlı tərəflərin potensialının artırılması daxil olmaqla, müxtəlif sahələr üzrə strateji müdaxiləni tələb edən çoxşaxəli çağırışdır. Araşdırma Azərbaycan

hökumətinin milli iqtisadiyyatın diversifikasiyası və mədəniyyətin qorunub saxlanması səylərinin təməl daşı kimi canlı daxili turizm sektorunu inkişaf etdirmək təşəbbüslərinin dərin təhlilini təqdim edib. Dövlət proqramları daxili turizm landşaftının yaxşılaşdırılmasında, turist axınının artmasına, turizm infrastrukturunun inkişafına töhfə verməkdə, Azərbaycanın zəngin mədəni və təbii irsinin təbliğində mühüm rol oynamışdır. Əhəmiyyətli odur ki, hökumətin infrastrukturun inkişafı sahəsində birgə səyləri əvvəllər əlçatmaz olan regionları turistlər üçün əlverişli hala gətirməyə və bununla da ölkənin turizm təkliflərini şaxələndirməyə nail olub. Marketing və tanıtım kampaniyaları azərbaycanlılar arasında öz ölkələrinin turizm potensialı haqqında məlumatlılığı effektiv şəkildə artırıb, qürur hissini aşılayıb və yerli səyahətlərə həvəsləndirib. Tənzimləyici islahatlar və potensialın gücləndirilməsi təşəbbüsləri turizm sektorunda xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi, ziyarətçilərin zənginləşdirici və yüksək keyfiyyətli təcrübəyə malik olmasını təmin etmək üçün mühüm rol oynamışdır.

Turizm təcrübələrinin təmin edilməsi, regional inkişaf fərqlərinin aradan qaldırılması və xidmət keyfiyyətinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması kimi problemlər həll edilməlidir. Dövlət proqramlarının həyata keçirilməsindən alınan dərslər turizm sənayesində yaranan tendensiyalara və çağırışlara uyğunlaşmaq üçün davamlı qiymətləndirmənin, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinin və siyasət çevikliyinin vacibliyini vurğulayır. Yalnız ani iqtisadi qazanclara deyil, həm də turizm sektorunun uzunmüddətli davamlılığını nəzərə alan inteqrasiya olunmuş yanaşmaya aydın ehtiyac var. Əraf mühitin mühafizəsi, mədəniyyətin qorunması və ictimaiyyətin iştirakı ilə inkişaf səylərinin tarazlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Azərbaycanın daxili turizmin inkişafı səylərinin uğuru son nəticədə hökumət təşəbbüsləri, özəl sektorun iştirakı və ictimaiyyətin iştirakı arasında sinerjiden istifadə etmək bacarığından asılı olacaq və bununla da ölkənin davamlı inkişafı və çiçəklənməsinə töhfə verən möhkəm və canlı turizm sektorunu təmin edəcək.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. C.A.Məmmədov, H.B.Soltanova, S.H.Rəhimov “Beynəlxalq turizmin coğrafiyası”. Dərslük 2017.
2. Dərgahov V.S., Talıbov S.Ə. Azərbaycanda rekreasiya zonalarında kurort-sanatoriya xidmətlərinin təşkili perspektivləri. Strateji yol xəritələri və coğrafi tədqiqatlar mövzusunda elmi-praktiki konfrans materialları. Bakı-2018. səh.239-245.
3. Soltanova H.B. Azərbaycan Respublikasında turizm və onun inkişafı. Bakı-2015. Səh.475
4. Hacıyeva A.Z. Təbii landşaftların rekreasiya-turizm transformasiyası, təhlükə və risklərin öyrənilməsi (Böyük Qafqazın cənub-şərq hissəsi təmsalında). Turizm və rekreasiya XXI əsrdə: problemlər və perspektivlər. Bakı-2017. səh. 34-42.
5. Məmmədov Q.Ş., Xəlilov M.Y. Azərbaycan meşələri. Bakı, Elm, 2019, 472 səh.
6. Babayev F.Ə. Bitkilər aləminin mühafizəsi. Bakı – 2015. 214 səh.
7. Hüseynova G.A. Böyük Qafqazın Cənub yamacının meşə torpaqlarının ekoloji qiymətləndirilməsi. biol.elml.namiz.alimlik dərəcəsi almaq üçün dis-nın avtoreferatı, Bakı, 2007, 19 s.
8. Nuriyev E.R. Göygöl milli parkı torpaq örtüyünün strukturları, onların ekoloji qiymətləndirilməsi və ekoturizm potensialı. biol.elml.namiz.alimlik dərəcəsi almaq üçün dis-nın avtoreferatı, Bakı, 2013, 19 s

9. Məmmədov C.A., Soltanova H.B., Rəhimov S.H. Beynəlxalq turizmin coğrafiyası. Dərs vəsaiti. Bakı-2019.
10. Cəfərova G.C., Abbasov C.R. Azərbaycanda dövlət proqramlarına əsasən turizmin ərazi təşkili və inkişafının potensial imkanları. Azərbaycanda turizmin inkişafı və regional problemlər. Bakı, 2011.
11. Ə.Q. Əlirzayev “Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi” Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, 2010
12. B.Ə. Bilalov, Ç.G. Gülləliyev “Turizmin əsasları”, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, 2015

Abbasli Fagan Nabi

STATE PROGRAMS IN THE DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC TOURISM MARKET OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Summary: The study examines the strategic role of state programs in the development of the domestic tourism market in the Republic of Azerbaijan. As a growing sector with significant potential for economic development and cultural exchange, domestic tourism in Azerbaijan has received significant support from government initiatives aimed at developing infrastructure, promoting cultural heritage sites, and enhancing the overall tourist experience. The article analyzes several main state programs, their implementation strategies, results and problems encountered during implementation. Through a mixed methods approach, qualitative analysis of policy documents and interviews with key stakeholders, along with quantitative data on tourist numbers and economic impact, the study offers a comprehensive overview of the state's role in shaping the domestic tourism landscape. Purposeful state interventions have led to a significant increase in domestic tourist activities, improved tourism services, and increased awareness of Azerbaijan's cultural and natural attractions. The study also identifies areas for improvement, including the need for sustainable tourism practices and more inclusive development strategies that consider remote regions. The findings of the present study are applicable to policy makers, tourism industry professionals and scholars interested in tourism development in transition economies.

Keywords: Development of domestic tourism, State Programs, Republic of Azerbaijan, Economic Development, Promotion of Cultural Heritage.

Аббаслы Фагана Наби

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ПРОГРАММЫ ПО РАЗВИТИЮ ВНУТРЕННЕГО ТУРИСТИЧЕСКОГО РЫНКА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Резюме: В исследовании рассматривается стратегическая роль государственных программ в развитии внутреннего туристического рынка Азербайджанской Республики. Внутренний туризм в Азербайджане, являющийся растущим сектором со значительным потенциалом экономического развития и культурного обмена, получил значительную поддержку со стороны правительственных инициатив, направленных на развитие инфраструктуры, популяризацию объектов культурного наследия и

повышение опыта в области туризма. В статье анализируются несколько основных государственных программ, стратегии их реализации, результаты и проблемы, возникшие при реализации. Благодаря сочетанию смешанных методов, качественному анализу политических документов и интервью с ключевыми заинтересованными сторонами, а также количественным данным о количестве туристов и экономическом влиянии, исследование предлагает всесторонний обзор роли государства в формировании внутреннего туристического ландшафта. Целенаправленное государственное вмешательство привело к значительному увеличению внутренней туристической деятельности, улучшению туристических услуг и повышению осведомленности о культурных и природных достопримечательностях Азербайджана. Исследование также определяет области для улучшения, в том числе необходимость в устойчивой туристической практике и более инклюзивных стратегиях развития, учитывающих отдаленные регионы. Результаты настоящего исследования применимы к политикам, специалистам индустрии туризма и ученым, интересующимся развитием туризма в странах с переходной экономикой.

Ключевые слова: развитие внутреннего туризма, государственные программы, Азербайджанская Республика, экономическое развитие, пропаганда культурного наследия

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 11.06.2024